

10. новембар 2013.

Главни град Македоније, усред великог архитектонског преображаја, не сећа се више највећег градитеља. Градоначелник Јосиф Михајловић најзаслужнији за претварање турске касабе у урбану средину подсећају Вечерње новости.

Дубоко заклоњена у сенци „старе чаршије“ и бројних споменика насталих у процесу преображаја архитектонског лика главног града Македоније, сабијена је једна тесна уличица са именом најугледнијег предратног градоначелника Скопља и његовог највећег неимара - Јосифа Михајловића.

То је још један доказ како је овај угледни предратни инжењер и архитекта - и свакако једна од најзаслужнијих личности за претварање негдашње турске касабе у урбану балканску средину - данас готово потпуно заборављен. Неком (не)намерном ироничном идејом по њему је именована улица наслоњена уз Музеј Македоније, управо у делу града који сведочи о временима Скопља као касабе из периода отоманске владавине.

Човек чије име данас у Скопљу једино носи тај забачени сокак био је градоначелник у два мандата - од 1929. до 1936. и од 1939. до 1941. године, када је, 11. марта, умро. Из тог периода остали су бројни документи, вредни архивски материјали и записи, али и дела за незаборав, неимарски подухвати са којима је кренула модернизација града на Вардару.

У том периоду у Скопљу су изграђени објекти попут здања бановине - данашњег

Собрања (скупштине), Официрског дома, Железничке станице, Народне банке, Поште, (објеката који су срушени у катастрофалном земљотресу 1963), зелена пијаца, уређен градски парк, зоолошки врт... У време мандата градоначелника Михајловића у Скопљу је, осим градње значајних стамбених зграда, спроведен и попис становништва, урађен геодетски премер, са првим авио-снимањима, урбанистички план града, изграђен је водовод са изворишта Рашче крај села Радуша, хидроцентрала „Матка“ на реци Трески, канализациони систем... Неке од улица и тргова, раскрсница, посебно у централном делу Скопља (централни градски трг Македонија, улице са садашњим именима - Илинденска, 11. октомври, Орце Николов...), трасиране су тим првим урбанистичким планом.

- Више личности у Скопљу је заслужно за развој града, али ако би требало да се бира најпознатији, или најзаслужнији међу најзаслужнијима, свакако би био изабран градоначелник из периода између два светска рата, инжењер архитекта Јосиф Михајловић. То што његова легенда траје све до данас није случајно и све је базирано на његовим изузетним заслугама за град - записао је хроничар главног града Македоније, књижевник Данило Коцевски.

Тај, како је у записима остало, а на шта подсећа Коцевски - „увек елегантни, прави господин продуховљеног изгледа, у рукавицама, говорио је енглески језик готово савршено, без иједне грешке“. Рођен је 1887. у селу Тресонче на западу Македоније. Образовање је стицао у Скопљу, Солуну, па на одсеку архитектуре Техничког факултета Универзитета у Београду, где је дипломирао у рекордном року. По дипломирању, 1910. упућен је на постдипломске студије архитектуре у Италију.

Михајловић је учествовао у оба балканска и у Првом светском рату. Прошао је голготе повлачења српске војске преко Албаније. Са острва Крфа, са неколицином учених војника, био је упућен у Америку да прикупља помоћ за припрему пробоја Солунског фронта. По окончању рата, специјализирао је на Институту за урбанизам на Сорбони, а потом боравио у Лондону на Високој школи за уређење градова. Михајловић је 1911. био у тиму стручњака који су пројектовали зграду Српске академије наука и Градску кућу у Београду.

Бранитељ факултета

У време велике економске кризе и Шестојануарске диктатуре, када се „одлуком режима почео смањивати број гимназија и средњих школа на територији Македоније“, разматрано је и питање укидања Филозофског факултета у Скопљу. Крајем 1932. и почетком 1933. у активностима за одбрану те, тада једине високообразовне институције у читавом јужном делу тадашње краљевине, на чело Акционог одбора за спас стао је скопски градоначелник Михајловић. Најугледније личности тадашњег политичког, друштвеног и културног живота, предвођене Михајловићем, сачиниле су Меморандум подршке, а власти су одустале од укидања Филозофског факултета у Скопљу.

Пешице и у фијакеру

Према сачуваним сећањима старих Скопљанаца, најугледнији градоначелник Јосиф Михајловић, за време два мандата, често је градом шетао - „што пешице, што у фијакеру, и регистровао проблеме...“ Био је изузетно цењен у народу. У записима је описано да је на његовој сахрани, у марту 1941. на петочасовној церемонији, у погребној поворци било више од 15.000 грађана.